

Vzpomínky

Lydia Tischlerová

Před několika lety jsem poskytla interview o historii Asociace dětských psychoterapeutů, na jejíž činnosti jsem se profesně podílela. Na konci se mě tazatel zeptal, jakých svých pracovních úspěchů si nejvíce cením. Bez váhání jsem odpověděla: „Že jsem pomáhala vybudovat výcvik psychoterapeutů pro děti a dospívající v České republice.“

Stalo se to shodou několika šťastných náhod. V roce 1994 jsem si šla poslechnout přednášejícího jménem Michael Šebek. Přednášel o undergroundové psychoanalýze v totalitní zemi a přijel z České republiky na pozvání organizace Imago East-West, kterou založila psychoanalytička Judith Sekaczová s cílem poskytovat platformu pro přednášející ze zemí za „železnou oponou“. Jelikož mám české, nebo přesněji řečeno, moravské kořeny, jeho přednáška mě zajímala. Po jejím skončení jsem se Michaelu Šebkovi představila jako kolegyně z oboru, dětská psychoterapeutka. Výsledkem našeho rozhovoru bylo pozvání, abych přijela do České republiky založit výcvik psychoterapeutů pro děti a dospívající. Znělo to zajímavě a slíbila jsem, že tuto nabídku zvážím.

V listopadu roku 1994 jsem náhodou měla cestu do České republiky, a tak mi Michael domluvil setkání s několika dětskými psychiatry, kteří se o věc zajímali. Měli jsme probrat plány na založení výcviku. Setkání se zúčastnili: Michael Šebek, Ivana Růžičková a Marie Kopřivová. Myslím, že obě strany do tohoto setkání vkládaly velké naděje, ale možnost vzniku výcviku se málem neuskutečnila. Dorazila jsem totiž s konceptem výcviku, který probíhal v ACP (Asociaci dětských psychoterapeutů) – profesní organizaci, která mimo jiné stanovuje tréninkové požadavky pro naši profesi ve Velké Británii. Mezi tyto požadavky patří osobní analýza třikrát či čtyřikrát týdně, péče o tři pacienty třikrát týdně a každý týden supervize pacienta ve věku do pěti let, v latentní fázi a v dospívání. Účastníci výcviku také museli po dobu dvou let hodinu týdně pozorovat kojence v jeho vlastním domácím prostředí. O těchto pozorováních se posléze diskutovalo na každotýdenním semináři. Trénink rovněž zahrnoval jednou týdně klinické semináře a psychoanalytickou teorii.

K mému překvapení se moje návrhy nesetkaly s nadšením – naopak spíše s čímsi, co připomínalo zděšení, a také s řadou námitek. S odstupem času si říkám, že mě tato reakce neměla překvapit, jelikož jsem nevzala v úvahu kulturní rozdíly a podmínky v našich dvou zemích. Nebylo překvapivé, že tak brzy po pádu totalitního režimu byla nemyslitelná představa, že by rodina dovolila cizímu člověku, aby přišel k nim domů pozorovat matku a dítě. Vždyť projekt dlouhodobého pozorování kojenců a malých dětí (*infant observation*) v České republice začal teprve nedávno. Moji kolegové tehdy považovali za nesplnitelný požadavek také docházení dítěte či dospívajícího třikrát týdně na konzultace. Děti obvykle chodily na terapii jednou, nanejvýš dvakrát týdně. Jediný požadavek, jehož splnění se dalo očekávat, byla osobní terapie třikrát týdně, neboť už tehdy byla v České republice k dispozici řada kvalifikovaných analytiků. Pokud tedy náš projekt neměl být pohřben dříve, než spatřil světlo světa, musela jsem rychle popřemýšlet. Musela jsem se smířit s tím, že místní

podmínky jsou v tomto stadiu, nezralé na tak náročný program. Jelikož se obvykle řídím principem reality, nezbývalo mi než přijmout fakt, že pokud se má výcvik rozjet, budeme muset začít s tím, co je možné. Jakmile jsme našli společnou řeč, dalším úkolem bylo vyřešit praktické záležitosti.

K další šťastné souhře okolností došlo o několik let dříve, při zakládání EFPP (Evropské federace pro psychoanalytickou psychoterapii). Předsedkyní výkonného výboru Asociace dětských psychoterapeutů (ACP) tehdy byla Miranda Feuchtwangová, zatímco já jsem předsedala výcvikovému výboru Asociace; obě jsme se jako zástupkyně Velké Británie staly zakládajícími členkami dětské sekce EFPP.

Poznaly jsme se v ACP, a přestože jsme měly odlišné teoretické orientace, dobře se nám společně pracovalo a staly se z nás dobré přítelkyně. (V této fázi tyto teoretické rozdílnosti stále ještě byly na našich vědeckých setkáních předmětem vášnivých diskusí!) Proto jsem si Mirandu vybrala jako kolegyni pro tento vzrušující, ale též poněkud odrazující úkol. Naštěstí souhlasila.

Podle mého deníkového zápisu se první pražská schůzka konala 12. února 1996. Uplynulý rok jsme využili k přípravám tréninku a především pro zajištění financí. Michaelu Šebkovi se na první dvě návštěvy podařilo obstarat finanční zdroje od Britské rady, která nám zaplatila cestovné a nějaké výlohy. Semináře se konaly v Břehové, s výhledem na Starý židovský hřbitov. Byly jsme ubytované v konzultačních místnostech našich kolegů. Ostatní mi doplnili informaci, že prvního tréninkového víkendu se zúčastnilo dvacet účastníků, především dětských psychiatrů a psychologů. Toto byla vstupní kritéria: a) zájem, b) osobní psychoanalýza nebo psychoanalytická psychoterapie, c) zapojení do systémové práce s dětmi. Konečný počet kandidátů, kteří v kurzu setrvali a dokončili jej, se nakonec snížil na třináct.

Z tohoto prvního pražského víkendu mi utkvěla vzpomínka na procházku kolem Strahovského kláštera za mrazivého zimního večera s jasnou hvězdnou oblohou a na večeři v nedaleké restauraci s Ivanou a Marií po našem setkání. Jedním z podávaných předkrmů byl kaviár na dvou maličkých závitcích. Miranda netušila, co to je, a ukázala na ně na podnosu, a když přišlo na placení, s rozpaky jsme zjistily, že kaviár stál stejně jako zbytek celé večeře.

Víkendové výcviky se skládaly ze dvou teoretických seminářů, které vedla Miranda a já, a z individuálních supervízi – s Mirandou pro ty, kteří uměli prezentovat případy anglicky, a pro ostatní v češtině se mnou.

Pravidelně jsme chodili na jídlo do nedaleké Krušovické hospody. Obsluha si nás zapamatovala a cítili jsme se tam jako doma. Byla to velká škoda, když tuhle hospodu, kde vařili poctivá česká jídla, zabral a nahradil nějaký nóbl klub – pokud si dobře vzpomínám, jmenoval se Modrá hvězda.

Prahu jsme navštěvovaly třikrát ročně po dobu několika let. Příležitostně jsme mohly pozvat další přednášející, například Juliet Hopkinsová přednášela o teorii citové vazby (*attachment*) a Dilys Dawsová v roce 1997 o psychoterapii rodičů s kojenci. Miranda z výcvikového programu odstoupila kvůli domácím povinnostem a na posledních pár let se ke mně přidala Anne Horneová, absolventka BPF (tehdejší výcvik pro terapeuty dětí a dospívajících v BAP). Výcvikové akce byly rozšířeny o konference na různá důležitá témata. Zvali jsme na ně přednášející z Londýna a tyto konference byly přístupné širší odborné veřejnosti. V roce 1998 jsme uspořádali týdenní letní školu, na níž přednášeli zástupci různých teoretických orientací; zabývali se

mnoha aspekty teorie dětského vývoje, prací s rodiči a v různých klinických uspořádáních. Shodou okolností jsem tehdy byla na invalidním vozíku, a v budově, kde jsme se scházeli, jezdil výtah pouze z mezaninu. Museli mě k němu vynést čtyři statní muži. Ředitel školy nás při jedné příležitosti pozval na střešní terasu, abychom pořídili skupinovou fotografii s Pražským hradem v pozadí.

Kandidáti napsali závěrečnou práci, v níž popsali proces analýzy s jedním ze svých tréninkových případů a ilustrovali, jak jejich teoretické chápání prostupuje jejich klinickou praxi. Slavnostní promoce absolventů se konala v červnu 2002.

Kandidáti v roce 1997 vytvořili supervizní skupinu mezi kolegy, která také sloužila jako čtenářská skupina. Setkávala se jednou měsíčně a doplňovala naše návštěvy.

Promoce absolventů (zleva): Lydia Tischlerová, Renata Doležalová, Iva Macková, Peter Pöthe, Mária Vrbová, Ivana Růžičková, Věra Gabrielová, Marie Kopřivová, Martina Pilařová, Marie Koutková, Ann Horneová

Vzhledem k minimálnímu vkladu z naší strany je velkou zásluhou kandidátů (i učitelů), že z výcviku vzešla tak vynikající skupina psychoterapeutů pro děti a adolescenty. Stejně tak Mirandu, Ann a mne nesmírně dojalo, když jsme se dozvěděly, že v listopadu roku 2003 jsme byly zvoleny čestnými členkami ČSPAP. Na toto členství jsme velmi hrdé.

Když jsme s výcvikem začaly, všimly jsme si, že terapeuti se považují za zprostředkovatele rodičů a že rodiče určují, co se bude řešit. Ráda bych zde citovala, jak Ivana Růžičková popsala změny, k nimž došlo: „Podrobné pozorování se nyní zaměřuje na dítě ... postupně nacházíme nový přístup ... dochází k podstatnému posunu, zatímco se učíme chápat dítě jako svého klienta a středobod situace.“ Ivana Růžičková dále zdůrazňuje

význam individuální supervize, při níž vycházela najevo realita přenosu a protipřenosu. Naučila se „naslouchat vlastním pocitům a nepodceňovat jejich význam, ale pracovat s nimi při terapii“.

Nastala několikaletá přestávka, kdy se nepřihlásili žádní kandidáti, ale jsem nesmírně ráda, že výcvik nyní zdárně funguje a vedou jej „domácí školitelé“. Tento trénink je nyní řádným členem dětské sekce EFPP. (Jak vzpomíná Miranda, když se nás kolegové na jednom z prvních setkání EFPP zeptali, proč v evropské federaci zastupujeme Británii právě my dvě, Miranda a já, odpověděly jsme, že to možná nějak souvisí s našimi příjmeními – Tischlerová a Feuchtwangová).

Pro Mirandu byl pojátkem s Českou republikou její manžel Stephan, který jednou přijel společně s námi a znovu objevil své moravské předky, když našel hrob svého dědečka v Mikulově.

Už si nevzpomínám, v jaké souvislosti se mě někdo před pár lety zeptal, co mě k založení výcviku motivovalo. Tehdy jsem odpověděla takto: „Když se nad tím zpětně zamyslím, chtěla jsem něco vrátit a podělit se o něco, co jsem získala tady v Anglii. Také to svým způsobem bylo hledání mého ztraceného dětství, mé vlasti – cokoli to reprezentuje, možná představu, že jsem doma. Anglie úplně není mou domovinou, ale to není ani Česká republika, avšak je mi tam důvěrně známá kultura, řeč, jídlo. Jak říkávám, je tam jiný vzduch, jsou tam jiné domy, je to jakýsi pocit 'tohle znám'.“ Toto prohlášení stále platí.

Londýn 20. února 2017

Copyright © Lydia Tischlerová
tischler@waitrose.com
Translation © Eva Klimentová

Dovětek

Marie Kopřivová a Ivana Růžičková

Ke článku paní Lydie Tischlerové bychom chtěly dodat následující – zpočátku to vypadalo jako obtížně uskutečnitelný projekt. Ti, co však ve výcviku vytrvali, čerpají dosud z poznatků v něm získaných. Myslím, že nehovoříme pouze za sebe, když zmíníme, jak se změnil a vyvinul náš pohled na terapii dítěte. Porozumění vnitřnímu dětskému světu je velké dobrodružství a zážitek, který obohacuje i náš celkový pohled na svět. Přitom ale v naší práci nezůstávají stranou ani rodiče. Nepovažujeme je za „viníky“, ale snažíme se je přivést k většímu chápání svého dítěte a jeho projevů. Prostě psychoanalytický pohled si „neodpáremo“ i v běžném přístupu k dětem, a to nemusejí být ani v terapii.

To je současnost.

Přece jenom bychom se chtěly alespoň letmo vrátit k průběhu výcviku a k aktuální situaci.

Paní Lydie Tischlerová ve svém článku nezmínila kolik osobní investice, úsilí a práce do celého výcviku vložila jak ona, tak i její kolegyně, a to prakticky bez nároku na finanční ohodnocení. Snad může ji i nás potěšit, že se Dětská sekce ČSPAP stále rozrůstá a že přibývají další zájemci o dětskou psychoanalytickou psychoterapii. V současné době má tato sekce 31 členů. Potěšující je také to, že vstoupili do výcviku i lidé z mimopražských regionů, tedy že nejde pouze o izolovanou záležitost. Výcviku se účastní i kolegové z tak vzdálených míst republiky jako je Podlesí na Bruntálsku, Vimperk v Čechách, Brno na Moravě, Bratislava na Slovensku, Havlíčkův Brod na Vysočině. Tento fakt skýtá naději, že psychoanalytická psychoterapie dětí nezůstane pouze ojedinelou, ale že má své příznivce následovníky v celé republice.

Dětská sekce se každý měsíc schází na semináři, kde jsou probírána jak teoretická témata, tak kazuistiky. V rámci těchto setkání se také zrodila idea založit unikátní projekt - výcvik v Infant Observation, který již spěje v letošním roce po dvou letech ke svému závěru. Tím se nám podařilo už vlastními silami uskutečnit program, který na počátku našeho dětského výcviku nebyl ani myslitelný. Za velký přínos Dětské sekce ČSPAP považujeme to, že jako jediná instituce v České republice poskytuje akreditovaný výcvik v psychoterapii dětí a adolescentů.

4.- 8.7.1998 jsme zahajovali Letní školou dětské psychoanalytické psychoterapie s účastí Lydie Tischlerové, Mirandy Feuchtwangové, Ann Horneové, Vivienne Greenové, Susan Coulsonové, Sheily Melzakové sérii konferencí, workshopů a seminářů věnovaných dětské psychoanalytické psychoterapii, jejichž počet dosáhl do současnosti počtu devatenácti.

Účastnili se jich další významní zahraniční přednášející - Julie Hopkinsová, Monica Lanyadoová, Donald Campbell, Anders Zachrisson, Michel Grollier, May Nilssonová.

„Last but not least“ byla konference na téma „Autismus- psychoanalytický přístup“ v dubnu r. 2016 otevřená i širší veřejnosti.

Hodně díků patří všem členům a kandidátům Dětské sekce, kteří se na těchto akcích podíleli a podílejí a jimiž tento směr u nás žije.

Praha 20. března 2017

Copyright © Marie Kopřivová a Ivana Růžičková
marie.koprivova@email.cz, ruzickova.ivana@post.cz

Revue pro psychoanalytickou psychoterapii a psychoanalýzu, IXX. Ročník, léto 2017 – Autismus,
editoři Marie Kopřivová, Ivana Růžičková a Eduard Rys